

Repertoriul jurisprudenței

ORDONANȚA CURȚII (Camera a noua)

6 septembrie 2022 *

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie penală – Articolul 82 TFUE – Dreptul la informare în cadrul procedurilor penale – Dreptul la informare cu privire la acuzare – Directiva 2012/13/UE – Articolul 6 alineatul (1) – Domeniu de aplicare – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Protecție jurisdicțională efectivă – Contestație referitoare la durata excesivă a procedurii penale – Reglementare națională care permite introducerea unei asemenea contestații numai persoanelor care au calitatea de suspect sau de inculpat – Articolul 267 TFUE – Articolul 53 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții – Necompetență vădită”

În cauza C-95/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Judecătoria Târgu-Mureș (România), prin decizia din 28 ianuarie 2022, primită de Curte la 11 februarie 2022, în procedura inițiată de

Delgaz Grid SA,

Curtea (Camera a noua),

compusă din domnul S. Rodin, președinte de cameră, domnul C. Lycourgos (raportor), președintele Camerei a patra, îndeplinind funcția de judecător al Camerei a noua, și domnul J.-C. Bonichot, judecător,

avocat general: domnul P. Pikamäe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere decizia de a se pronunța prin ordonanță motivată, luată după ascultarea avocatului general, în conformitate cu articolul 53 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții,

dă prezenta

* Limba de procedură: română.

Ordonanță

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (JO 2012, L 142, p. 1), a articolului 82 TFUE și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri inițiate de Delgaz Grid SA dată fiind durata urmăririi penale inițiate de Parchetul de pe lângă Judecătoria Alba Iulia (România) (denumit în continuare „parchetul”) pentru infracțiuni de înșelăciune, fals intelectual, precum și uz de fals care au avut drept urmare creșterea facturilor de gaze plătite de consumatorii finali.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 1 din Directiva 2012/13, intitulat „Obiectul”, prevede:
„Prezenta directivă instituie norme privind dreptul la informare al persoanelor suspectate sau acuzate cu privire la drepturile lor în cadrul procedurilor penale și la acuzarea care le este adusă. Aceasta stabilește, de asemenea, norme privind dreptul la informare al persoanelor vizate de un mandat european de arestare cu privire la drepturile lor.”
- 4 Sub titlul „Domeniul de aplicare”, articolul 2 din această directivă prevede la alineatul (1):
„Prezenta directivă se aplică din momentul în care o persoană este informată de către autoritățile competente ale unui stat membru cu privire la faptul că este suspectată sau acuzată de săvârșirea unei infracțiuni, până în momentul finalizării procedurilor, prin aceasta înțelegându-se hotărârea definitivă în legătură cu întrebarea dacă persoana suspectată sau acuzată a comis infracțiunea, inclusiv, dacă este cazul, pronunțarea sentinței și soluționarea unei căi de atac.”
- 5 Articolul 4 din directiva menționată privește nota privind drepturile cu privire la arestarea persoanelor suspectate sau acuzate, iar articolul 5 din aceasta privește nota respectivă în cadrul procedurii privind mandatul european de arestare.
- 6 Articolul 6 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:
„Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate primesc informații cu privire la fapta penală de a cărei comitere acestea sunt suspectate sau acuzate. Informațiile respective se furnizează cu promptitudine și cu detaliile necesare pentru a se putea garanta caracterul echitabil al procedurilor și exercitarea efectivă a dreptului la apărare.”

Dreptul român

- 7 Articolul 488¹ din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală din 1 iulie 2010 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010) (denumită în continuare „Codul de procedură penală”), intitulat „Introducerea contestației”, prevede:

„(1) Dacă activitatea de urmărire penală sau de judecată nu se îndeplinește într-o durată rezonabilă, se poate face contestație, solicitându-se accelerarea procedurii.

(2) Contestația poate fi introdusă de către suspect, inculpat, persoana vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente. În cursul judecății, contestația poate fi introdusă și de către procuror.

[...]”

Procedura principală, întrebarea preliminară și procedura în fața Curții

- 8 La 1 iulie 2019, organele de cercetare penală din cadrul Inspectoratului de Poliție Județean Alba – Serviciul de Investigare a Criminalității Economice (România) au deschis o anchetă cu privire la angajații Delgaz Grid care printre altele ar fi sustras, în interes personal, materiale sau bunuri din gestiune, ar fi favorizat sustragerea de carburant prin întocmirea în fals a documentelor și ar fi desfășurat activități în măsură să genereze pierderi și să afecteze buna funcționare a serviciului de distribuție. Această anchetă a condus la începerea, la 2 iulie 2019, a urmăririi penale cu privire la infracțiunile, printre altele, de abuz în serviciu și delapidare, care a fost extinsă, la 8 ianuarie 2020, cu privire la infracțiunile de înșelăciune, fals intelectual și uz de fals. Cu privire la aceste fapte a fost format un dosar penal instrumentat de parchet.
- 9 La 29 octombrie 2020, parchetul a dispus disjungerea cauzei, astfel încât urmărirea penală cu privire la infracțiunile de înșelăciune, fals intelectual și uz de fals a condus la formarea unui dosar penal distinct, care face obiectul procedurii principale. Cu ocazia instrumentării acestui dosar penal, aproximativ 87 de percheziții au fost efectuate la sediul social și la punctele de lucru ale Delgaz Grid, în urma cărora au fost ridicate mai multe documente, iar aproximativ 174 de angajați sau foști angajați au fost audiați în calitate de martori.
- 10 La 21 iulie 2021, Delgaz Grid a introdus la Judecătoria Târgu-Mureș, care este instanța de trimitere, o contestație privind durata procesului penal, considerând că acesta se prelungește în mod nejustificat.
- 11 La 4 august 2021, parchetul a solicitat ca această contestație să fie respinsă ca inadmisibilă, în măsura în care Delgaz Grid nu ar avea, în cadrul procedurii penale în discuție în litigiul principal, statutul de suspect sau de inculpat, care ar fi cerut de Codul de procedură penală pentru introducerea unei astfel de acțiuni.
- 12 În această privință, Delgaz Grid susține în esență că o reglementare națională care autorizează o persoană să conteste durata unui proces penal numai dacă este notificată formal că face obiectul urmăririi penale în calitate de suspect sau de inculpat este contrară dreptului Uniunii. Aceasta apreciază în special că, având în vedere că Directiva 2012/13 nu definește noțiunile de „suspecți” sau de „persoane acuzate”, ar trebui să se stabilească dacă noțiunile respective acoperă persoanele care au, *de facto*, o astfel de calitate.

- 13 Instanța de trimitere consideră că situația în discuție în litigiul principal intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii în măsura în care Delgaz Grid arată că legislația națională care reglementează contestația privind durata procesului penal, prevăzută la articolul 488¹ alineatul (2) din Codul de procedură penală, este, având în vedere jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, contrară dreptului Uniunii, în special articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2012/13, articolului 47 din cartă și articolului 82 TFUE.
- 14 Instanța menționată arată că răspunsul Curții la întrebarea adresată va influența rezultatul procedurii principale. În această privință, ea precizează, în primul rând, că Curtea Constituțională a declarat că dispozițiile articolului 488¹ alineatul (2) din Codul de procedură penală sunt conforme cu Constituția României, în al doilea rând, că, la momentul formulării de către Delgaz a contestației privind durata procesului penal în discuție în litigiul principal, urmărirea penală era întemeiată pe fapte materiale (urmărire penală *in rem*) și că această societate nu a dobândit calitatea de suspect sau de inculpat, în al treilea rând, că legiuitorul român nu recunoaște posibilitatea de a accede la procedura ce constituie remediul prevăzut în legislația națională pentru situația prelungirii nejustificate a procesului penal decât persoanelor care fac obiectul unei acuzații în materie penală și care au fost notificate formal cu privire la existența unei acuzații împotriva lor, adică persoanelor care au calitatea de suspect sau inculpat, și, în sfârșit, în al patrulea rând, că practica la nivelul instanțelor naționale este de a respinge ca inadmisibile cererile având ca obiect o contestație privind durata procesului penal în situații precum cea care a determinat sesizarea Curții în prezenta cauză.
- 15 În acest context, Judecătoria Târgu-Mureș a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„[A]rticolul 6 [alineatul] (1) din Directiva [2012/2013] coroborat cu articolul 82 TFUE și dispozițiile articolului 47 din [cartă] privind dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil se opun unei reglementări naționale care nu prevede că persoanele care fac obiectul unei acuzații în materie penală, dar care nu au fost notificate formal cu privire la existența unei acuzații împotriva lor au dreptul de a contesta durata excesivă a procesului penal în care respectivele persoane sunt investigate?”

- 16 Instanța de trimitere a solicitat, în temeiul articolului 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, judecarea prezentei cauze potrivit procedurii accelerate.

Cu privire la competența Curții

- 17 În temeiul articolului 53 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, atunci când Curtea este în mod vădit necompetentă să judece o cauză, Curtea poate oricând să decidă, după ascultarea avocatului general, fără continuarea procedurii, să se pronunțe prin ordonanță motivată.
- 18 Este necesar ca în prezenta cauză să se aplice această dispoziție.
- 19 Potrivit unei jurisprudențe constante, în cadrul unei trimiteri preliminare în temeiul articolului 267 TFUE, Curtea poate să interpreteze dreptul Uniunii numai în limitele competențelor care îi sunt atribuite [Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 77, precum și jurisprudența citată].

- 20 Conform articolului 1 din Directiva 2012/13, aceasta instituie norme privind dreptul la informare al persoanelor suspectate sau acuzate cu privire la drepturile lor în cadrul procedurilor penale și la acuzarea care le este adusă.
- 21 În conformitate cu articolul 2 alineatul (1) din directiva menționată, aceasta se aplică din momentul în care o persoană este informată de către autoritățile competente ale unui stat membru cu privire la faptul că este suspectată sau acuzată de săvârșirea unei infracțiuni, până în momentul finalizării procedurilor, prin aceasta înțelegându-se hotărârea definitivă în legătură cu întrebarea dacă persoana suspectată sau acuzată a comis infracțiunea, inclusiv, dacă este cazul, pronunțarea sentinței și soluționarea unei căi de atac.
- 22 Articolul 6 alineatul (1) din directiva menționată, care este dispoziția vizată de instanța de trimitere, prevede că statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate primesc informații cu privire la fapta penală de a cărei comitere aceasta sunt suspectate sau acuzate și că informațiile respective se furnizează cu promptitudine și cu detaliile necesare pentru a se putea garanta caracterul echitabil al procedurilor și exercitarea efectivă a dreptului la apărare.
- 23 În speță, Delgaz Grid contestă imposibilitatea de a formula o cale de atac în temeiul articolului 488¹ din Codul de procedură penală, pentru a contesta durata excesivă a procesului penal cu privire la infracțiuni de a căror comitere consideră că este suspectată, având în vedere că această dispoziție nu oferă posibilitatea de a introduce o astfel de cale de atac decât persoanelor care au calitatea de „suspect” sau de „inculpat”, calitate pe care Delgaz Grid nu o are.
- 24 În această privință, este necesar să se arate că, în pofida formulării întrebării adresate, care ar putea lăsa să se înțeleagă că Delgaz Grid face obiectul unei acuzații în materie penală, din cererea de decizie preliminară reiese că nu aceasta este situația. La momentul introducerii contestației sale în temeiul articolului 488¹ din Codul de procedură penală, în cauză nu fusese începută urmărirea penală împotriva Delgaz Grid, iar aceasta din urmă nu fusese notificată formal cu privire la existența unei acuzații împotriva sa.
- 25 Or, astfel cum s-a amintit la punctele 20 și 21 din prezenta ordonanță, Directiva 2012/13 se limitează la a institui norme privind dreptul la informare al persoanelor suspectate sau acuzate cu privire la drepturile lor în cadrul procedurilor penale și la acuzarea care le este adusă din momentul în care o persoană este informată de către autoritățile competente cu privire la faptul că este suspectată sau acuzată de săvârșirea unei infracțiuni.
- 26 În aceste condiții, întrucât Delgaz Grid nu face obiectul unei proceduri penale și nu a primit o astfel de informare din partea autorităților naționale competente, este necesar să se considere că situația în discuție în litigiul principal nu intră în domeniul de aplicare al Directivei 2012/13 și, în consecință, că articolul 6 alineatul (1) din aceasta, vizat de întrebarea adresată, nu este aplicabil în speță.
- 27 Pe de altă parte, articolul 82 TFUE, menționat de asemenea de instanța de trimitere, care deschide capitolul 4, intitulat „Cooperarea judiciară în materie penală”, din titlul V din Tratatul FUE, referitor la spațiul de libertate, securitate și justiție, enunță măsurile pe care legiuitorul Uniunii trebuie să le adopte în vederea realizării unei cooperări complete între statele membre în domeniul penal și consacră regula potrivit căreia această cooperare trebuie să se întemeieze pe principiul recunoașterii reciproce. Întrucât articolul menționat se adresează numai instituțiilor Uniunii, el nu este aplicabil în speță (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iunie 2012, Vinkov, C-27/11, EU:C:2012:326, punctele 41 și 42).

- 28 În sfârșit, trebuie amintit că domeniul de aplicare al cartei, în ceea ce privește acțiunea statelor membre, este definit la articolul 51 alineatul (1) din aceasta, potrivit căruia dispozițiile cartei se adresează statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii [Hotărârea din 16 decembrie 2021, AB și alții (Revocarea unei amnistii), C-203/20, EU:C:2021:1016, punctul 37].
- 29 În plus, acest articol 51 alineatul (1) din cartă confirmă jurisprudența constantă a Curții potrivit căreia drepturile fundamentale garantate de ordinea juridică a Uniunii au vocația de a fi aplicate în toate situațiile reglementate de dreptul Uniunii, însă nu în afara unor asemenea situații [Hotărârea din 16 decembrie 2021, AB și alții (Revocarea unei amnistii), C-203/20, EU:C:2021:1016, punctul 38 și jurisprudența citată].
- 30 Astfel, atunci când o situație juridică nu intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, Curtea nu este competentă să o examineze, iar dispozițiile eventual invocate ale cartei nu pot constitui, prin ele însele, temeiul acestei competențe [Hotărârea din 16 decembrie 2021, AB și alții (Revocarea unei amnistii), C-203/20, EU:C:2021:1016, punctul 39].
- 31 Aceasta este situația în speță, astfel încât trebuie să se considere că articolul 47 din cartă nu este aplicabil.
- 32 În consecință, întrucât niciuna dintre cele trei dispoziții a căror interpretare este solicitată de instanța de trimitere nu este aplicabilă în speță, este necesar să se constate, în temeiul articolului 53 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, că Curtea este vădit necompetentă să răspundă la întrebarea adresată de Judecătoria Târgu-Mureș.
- 33 În aceste condiții, nu este necesar ca Curtea să se pronunțe cu privire la cererea instanței de trimitere prin care se urmărește judecarea prezentei cauze potrivit procedurii accelerate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 34 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) dispune:

Curtea de Justiție a Uniunii Europene este în mod vădit necompetentă să răspundă la întrebarea adresată de Judecătoria Târgu-Mureș (România), prin decizia din 28 ianuarie 2022.

Luxemburg, 6 septembrie 2022.

Grefier
A. Calot Escobar

Președintele Camerei a noua
S. Rodin